

דין היוצא מבית הכנסת שילך לבית המדרש

כתב הטור בחלק אורח-חיים סימן קנ"ה: "ואחר שיצא מבית-הכנסת ילך לבית-המדרש, קודם שילך לעסקיו, ויקבע עת ללמוד. דאמר רבא: בשעה שמכניסין האדם לדין אומרים לו קבעת עיתים לתורה? נשאת ונתת באמונה? וכו'".
המקבילה להלכה זו נמצאת בשולחן-ערוך וזה לשונו: "אחר שיצא מבית-הכנסת ילך לבית-המדרש ויקבע עת ללמוד".

הטור בלשונו מדגיש שחובה זו של קביעת עת ללמוד היא "קודם שילך לעסקיו" בעוד שתוספת לשון זו לא נזכרת בשו"ע, למרות שהדברים נכונים גם לדעתו. דבר נוסף יש להעיר בלשון הטור והוא שבסיום דבריו אין הוא מסתפק בכך שתחילת דינו של אדם הוא על קביעת עיתים לתורה, אלא מוסיף את השאלה השניה "נשאת ונתת באמונה?"

ישנם למעשה שני מקורות לדין זה שילך מבית-הכנסת לביהמ"ד. האחד הם דברי רבא אותם הביא הטור (שזהו למעשה צרוף של שני מקורות – ראה ב"י שם), ומקור שני בגמרא בסוף מסכת ברכות "אמר ר' לוי בר חייה היוצא מביהכ"נ ונכנס לביהמ"ד ועוסק בתורה זוכה ומקבל פני שכינה. שנאמר: ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלוקים בציון". ישנו שוני בין המקורות. דברי רבא אינם מורים על חובה לילך מביהכ"נ לביהמ"ד אלא מצביעים על ערכו של לימוד תורה שעליו אדם נידון תחילה קודם דינו על מו"מ. ואילו דברי ר' לוי מורים על המעלה בהליכה מביהכ"נ לביהמ"ד.

נראה שהטור והשו"ע אמנם ציינו הלכות דומות אך שונות המבוססות על מקור שונה. הטור ביסס את דבריו על דברי רבא שיוצרים חובה הלכתית על האדם לציין בסדר יומו את ערכם של דברים, ולכך יקדים לימוד תורה לעסקיו, ולכך הדגש בדבריו "קודם שילך לעסקיו". השו"ע לעומתו ביסס את דינו על דברי ר' לוי (כפי שאכן ציין הגר"א) שהם מצביעים על חובה ישירה לילך מבית הכנסת לבית המדרש בלא קשר לעסקיו של אדם, ולכך לא הביא המחבר את דברי הטור "קודם שילך לעסקיו" שכן לא בזה הדגש אלא בעצם ההלכה שילך לביהמ"ד.

יש לציין שהטור והשו"ע נתנו כותרות שונות להלכה זו. הטור הכתיר אותה במסגרת "הלכות דעות", ואכן כותרת זו ראויה לה, שכן כל הלכה זו באה לישם בחיי האדם את סולם הערכים הראוי. השו"ע מביא זאת במסגרת "הלכות ביכ"נ" שכן הלכה זו היא סיום הלכות ביכ"נ שילך משם לביהמ"ד. הערת הרמ"א על דברי השו"ע: "ואף מי שאינו יודע ללמוד ילך לביהמ"ד ושכר הליכה בידו". נכונה היא דוקא לפי הטור שעוסקים אנו בהלכות דעות ודי בהליכה לציין את סולם ערכיו של האדם, אך לשו"ע הדגש הוא בלימוד לצורך קבלת פני שכינה "היוצא מביהכ"נ והולך לביהמ"ד **ועוסק בתורה**" ולא די בהליכה.